

Andrzej Wiśniewski

"Konflikty w czasie norm cywilnoprawnych", M. Sośniak, Kraków 1962 : [recenzja]

Palestra 7/6(66), 59-60

1963

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

A. Wolter: Prawo cywilne. Zarys części ogólnej. PWN. Warszawa 1963 r., s. 304.

Obecny podręcznik części ogólnej prawa cywilnego jest drugim wydaniem znanego i cenionego podręcznika tegoż autora (pierwsze wydanie ukazało się w 1955 r.). Oczywiście wydanie obecne, ukazujące się po przeszło siedmiu latach od publikacji wydania pierwszego, jest znacznie zmienione i uzupełnione. Na zmiany te złożyła się potrzeba aktualizacji tekstu ze względu na zmiany materiału normatywnego, a także ze względu na znaczny dorobek doktryny cywilistycznej oraz wyniki osiągnięte przez teoretyków państwa i prawa w zakresie analizy niektórych podstawowych kategorii jurydycznych. Między bowiem częścią ogólną prawa cywilnego a ogólną teorią prawa istnieją ścisłe powiązania. W okresie tych kilku lat liczne problemy zostały także oświetlone i rozstrzygnięte w orzecznictwie sądowym oraz arbitrażowym.

Na obecny kształt podręcznika niemały wpływ miał też projekt kodeksu cywilnego, który — jak należy mieć nadzieję — w niedługim czasie stanie się już ustawą.

Skorowidz orzeczeń Izby Karnej Sądu Najwyższego opublikowanych w zbiorze urzędowym w latach 1959—1962. Opracowała Maria Dembicka. Wyd. Prawn. Warszawa 1963 r., s. 60.

Skorowidz stanowi drugą część zbiorowego skorowidza orzeczeń Sądu Najwyższego ogłoszonych w „Orzecznictwie Izby Karnej Sądu Najwyższego”. Pierwszy skorowidz wydany w 1959 r. obejmował orzecznictwo z lat 1945—1958. Skorowidz niniejszy zawiera orzecznictwo z lat 1959—1962.

Skorowidz stanowi cenną pomoc dla wszystkich posiadaczy urzędowego zbioru orzeczeń SN, a to tym bardziej, że w latach 1959—1962 nie były wydawane do tego zbioru roczne skorowidze.

M. Sośnick: Konflikty w czasie norm cywilnoprawnych. Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Rozprawy i studia, tom XLVIII. Nakładem UJ. Kraków 1962 r., s. 188.

Odkąd istnieją normy prawne podlegające zmianom, istnieje też problem, jak ustosunkować względem siebie zastosowanie tych zmieniających się norm.

Od wieków system reguł rozstrzygających konflikty norm w czasie opierał się na zasadzie, że prawo nie działa wstecz. Rozwój techniki ustawodawczej spowodował, że zniknęły w zasadzie wątpliwości co do początkowego i końcowego momentu mocy obowiązującej ustaw. Uproszczenie to jeszcze silniej uwydatniało istotę konfliktu, jaki zachodzi pomiędzy zakresem zastosowania nowej i starej ustawy. Fakt uchylecia ustawy nie oznacza bowiem automatycznego odebrania jej wpływu na wszystkie stosunki prawne i odwrotnie, fakt nadania ustawie mocy obowiązującej nie oznacza, że będzie ona stanowić na przyszłość jedyny miernik oceny prawnego znaczenia zjawisk.

Zagadnienie konfliktów w czasie norm cywilnoprawnych nie jest nowe na terenie polskiej praktyki. Aktualność tego zagadnienia wzrosła w okresie stopniowej unifikacji naszego prawa cywilnego, począwszy od wydania kodeksu zobowiązań. Polska praktyka legislacyjna musiała tworzyć kolizyjne normy czasowe, a praktyka sądowa stosować je do skomplikowanego układu stosunków, powstałego na

podstawie przemian, jakim podlegało nasze prawo, na długo przed szerszym omówieniem zasad, na których normy te powinny być oparte. Zagadnienie to staje się szczególnie aktualne właśnie obecnie, gdyż współczesna kodyfikacja prawa cywilnego wymaga wyczerpującego opracowania sposobu zastosowania przepisów nowego kodeksu cywilnego do stanu prawnego istniejącego w chwili wejścia jego w życie.

Autor potraktował swą pracę jako historycznoporównawczy oraz teoretyczny wykład zagadnień z zakresu prawa przechodniego. Wiele miejsca poświęcono w pracy na omówienie i krytyczną analizę różnych teorii z zakresu prawa przechodniego oraz na historyczno-porównawcze przedstawienie ustawodawstw przechodnich. Nie brak jednak i rozdziałów podających elementy i podstawy rozstrzygnięcia kolizji norm w czasie.

M. Maneli: O funkcjach państwa. PWN. Warszawa 1963 r., s. 356.

Omawiana monografia daje obszerną analizę zagadnienia funkcji państwa. Rozważania swe autor rozpoczyna od przedstawienia pojęcia celu państwa, gdyż problematyka celu oraz funkcji państwa jest tak ze sobą związana, iż wielu autorów używa tych pojęć wymiennie, a czasem jedno pojęcie definiuje za pośrednictwem drugiego.

Całą działalność państwa można podzielić na dwie wielkie sfery: sferę działalności wewnętrznej i sferę działalności zewnętrznej. Podstawą tego podziału jest działalność polityczna, tzn. stosunek państwa do poszczególnych klas, warstw i obywateli (sfera wewnętrzna) oraz do innych państw (sfera zewnętrzna). Dzięki wyodrębnieniu tych dwóch sfer powstaje możliwość wszechstronnej analizy stosunków między aparatem państwowym a wszystkimi klasami i wszystkimi obywatelami oraz stosunków między danym państwem a wszystkimi innymi państwami. Stosownie do podziału na te dwie sfery wyodrębnia się też dwie funkcje państwa: wewnętrzną i zewnętrzną. Funkcja państwa stanowi istotę danej sfery działalności państwa.

Funkcja wewnętrzna państwa polega — zgodnie z wypracowaną przez autora definicją — na utrzymywaniu i umacnianiu kierowniczej roli klasy panującej za pomocą zespołu środków o charakterze ekonomicznym, politycznym i ideologicznym oraz na utrzymaniu przy użyciu siły w posłuszeństwie tych wszystkich, którzy występują przeciwko porządkowi społecznemu i prawnemu, ustanowionemu przez klasę panującą.

Funkcja zewnętrzna polega na rozszerzeniu lub ochronie terytorium oraz na ochronie interesów państwa — w stosunkach z innymi państwami — środkami pokojowymi lub wojennymi.

K. Sobczak: Wywłaszczenie jako instrument gospodarski planowej rad narodowych. Towarzystwo Naukowe w Toruniu. Studia iuridica — tom II. PWN. Toruń 1962 r., s. 88.

Wywłaszczenie — jak stwierdza autor w swej pracy — jest to akt prawny (administracyjny lub ustawa) podejmowany w wypadkach i w granicach niezbędności oraz w razie ostateczności, na mocy którego następuje odebranie prawa własności nieruchomości lub innego prawa rzeczowego bądź ustanowienie ograniczonego prawa rzeczowego na nieruchomości, jeżeli wymaga tego realizacja zadań państwowych określonych w obowiązujących planach gospodarczych.